

LH 70-14
47

Suomen Kansan

Sanalaskuja.

*
A 1005

Helsingissä,

Präntäty J. Simeliuksen kesken tykönä.

1842.

— Imprimatur :

Franz Ludw. Schauman

Alkulause.

Stefussafi työssä ja toimesta tulee ennen kaikkea kysyä, mitä arvo ja hyödytys niillä on; sillä työ, millä ei hyödytystä ole, on parempi tekemätönä, kun tehtynä. Näitä sanalaskuja sillä kysymyksellä arvatesamme olemma luulleet niiden kyllä kolmessa kohden Suomen yhteisyyttä hyödyttävän. Ensiksi on niissä monta meillenki hyödyllistä esivanhempaimme tietoa, oppia ja neuoa säilytetty. Toiseksi sopivat osaamasti käytettynä kaunistamaan ja usein vahvistamaan kaikenlaista puhetta yhteisessä elämässä. Kolmanneksi antavat tiedottelemille joita kuita johdatuksia Suomen kieltä ja kansan elämätä tutkiesansa.

Yhteisinä neuoina ja muistutuksina elämässä sopii hyvästi pitää melkein kaikki, mikä ei soidi Kristillisyyttä vastaan; waan jos semmoisia löytyisi, jotka ei hyväsesti yhteen sori kristillisten oppien kanssa, niin pidettävöön niistä ei muuna, kun esimerkkinä luonnollisen järjen erehdyksestä, ja niiden kohtien osottajina, missä sama erehdyks keriämmästi tapahtuu. Myös tulee muistaa, että useammilla sanalaskuilla on toinen mieli, toinen kieli, eli että niillä ajatellaan peräti toista, kuin mitä niillä sanotaan. Niin taitaisi joku luulla sanalaskussa: kaikki kowaa kokee; meidän poika ja Sumala, ihmistä kyllä

fopimattomasti Jumalaan werrattawaksi, waikka sitä kuitenki nyky aikoina ei käytetä paljo muulla mielellä, kun raamatun lausetta: työläs on potkia tutkainta vastaan. Samalla tavalla sanotaan: leikki se on leivän loppu, se tuskä tupakan loppu, pilkalla toisin, kun ajatellaan. Niin monta muuta. — Tästä lienee ymmärrettävä sy siihenki, että muutamit sanalaskut owat peräti wastahakasia keskenään, waikk' ei kaikki wastahakaisuus sanalaskuissa kuitenkään ole siitä syystä, waan muuten ihmisten mielten erilaadusta.

Ujattelimma ensittäin karsia pois kaikki vähäpätösemät sanalaskut tästä kokouksesta, mutta sepä karsinta ei ollut niin huoliasti tehty, kun ajateltu. Kuka tiesi kunkin mielen, kenpä kenenki sydämen — moni meistä vähäpätönen taittaisi toisilta tylläki kalliiksi ja kauniiksi arwata. Niin luulimma paremmaksi antaa yhdesä koossa ilmitulla kaikkien, mitä suomalainen kansa sanalaskuiksi nimittää, paitsi mitkä oliwat itsestänsä mielettömiä wertauksia, eli muuten riettasanasia, riwoja, joillen ei ole taittu sia antaa.

Muutamia sanalaskuja löytyy, jotka ehkä lienewät ruotsista kotooperää, toijia, jotka owat hywin ki raamatun sukua; mutta olkoot waikka mistä, kun kerran owat suomalaisiksi sanalaskuiksi kääntyneet, niin niitä ei enää so wi toisten joukosta eroittaa. Sitä koiraki kodiksi, kuss' on ollut yötä kolme. Ustampia myös tavataan wanhoissa runoissa, wirsissä ja liiatenki lauluissa; mutta niitäki emme ole tainneet pois jättää, koska enemmin näytätävät olewan sa alkuperäisiä sanalaskuja, kun runoista, wirsistä eli lauluista saatuja.

Kaike sanalaskuin rajottamisen sananparsihin, sananpolwihin, sananmutkihin, wertauksihiin,

j. n. e. luulemma soveliaaksi työkse sille, jolla muuta työtä ei ole. Se ainoasti olisi tainnut olla sopiva ja myös helposti täytetty, eroittaa runolliset sanalaskut lauseellisista, vaikka seki on tekemättä jäänyt tässä kokouksessa. Paljo hyödyllisempi, kun kaikki semmoinen rajoitus, olisi ollut saada itsestunsi sanalaskun alla merkityksi kaikki muut sen kanssa yksimieliset sanalaskut, ja jollain erimerkillä vastahakaset, jos semmoisia löytyisi, jonka osassa myös olisi tarwinnut laittaa jonkunlainen reisteri eli niiden ainetten nimitys, joita sanalaskuissa tawataan, ja paikalla merkitä, missä miti löytyy. Hyvä, jos joku suomalaisen sanalaskuin hywäillä ottaisi nämät toimitukset tehdaikseen. Toisintojen kanssa, joita löytyy paljon, sopiivat jälkeempainki painettaa, jossa tilassa myös käyttäisi uusia lisäyksiä ilmi antaa, kun waan sitä ennen tulisiwat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle Helsingissä lähetetyksi. Tuuri näitä toivottawasti saatavia yhtäpitäwäisyyden ja vastahakaisuuden merkitsemisiä, kun myöski aine-reisteriä ja toisintoja warten, olemma läpeensä nämät sanalaskut kymmenittein numeroinneet.

Sanalaskuin järjestämisestä olemma muussa tilassa (Suomi 1841, IV Häftet) sanottamamme sanoneet, kuin myöski, minä tähden viimein puutuimme järjestämisen perusteeksi tässä kokouksessa alkusanan panemaan. Jolla ei ole semmoinen järjestys mielenmukainen, elköön tätä sanalaskutoimitusta pitääkö' kään muuna, kun onki — korjaamattomana kokouksena, jonka itse mielensä mukaan paremmin korjatkoon ja suoritelkoon. Siitä, että alkusana on perusteeksi pantu, tuli muutamia sanalaskuja kahteen paikkaan otetuksi, kun alkoimat erilailla.

Ensimmäisen kokouksen suomalaisista sanalaskuista ilmi antoi Paimion kirkkoherra, maisteri Henr. Florinus kir-